

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Informovanost rodičů žáků ZŠ o službách školního
speciálního pedagoga**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA**

Autor: Barbora Kůsová

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Renata Švestková, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „Informovanost rodičů žáků ZŠ o službách školního speciálního pedagoga“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4. 5. 2018

.....

Barbora Kůsová

Poděkování

Velké poděkování patří vedoucí mé bakalářské práce
Mgr. Ing. Renatě Švestkové, Ph.D. za odborné vedení této práce, cenné rady a věnovaný
čas.

Informovanost rodičů žáků ZŠ o službách školního speciálního pedagoga

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zpracovaná na téma Informovanost rodičů žáků ZŠ o službách školního speciálního pedagoga. Práce je dělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se věnuji systému vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami na ZŠ, která je popsána v Kapitole první. Druhá Kapitola mapuje nabízené školní a školské poradenské služby. Pozici školního speciálního pedagoga řeší Kapitola třetí.

Praktická část se zabývá cíli práce a zpracovává výzkumné otázky. Cílem práce bylo zjistit, jak je rodičům žáků ZŠ nabízena služba školního speciálního pedagoga a jaká je spolupráce rodičů žáků ZŠ se školním speciálním pedagogem. Na základě cílů byly stanovené dvě výzkumné otázky, které zkoumají, jakým způsobem jsou rodiče informováni o službách školního speciálního pedagoga. Druhá část je zaměřená na otázku oblastí, ve kterých spolupráce rodičů se školním speciálním pedagogem probíhá.

K dosažení cíle byl zvolený kvalitativní výzkum, založený na dotazování školních speciálních pedagogů. Rozhovor byl vedený v tématech informovanosti o službách pro rodiče a na oblast spolupráce.

Z výsledků vyplývá, že školní speciální pedagogové ze svého pohledu dostatečně informují rodiče o svých službách. Informace rodiče naleznou na webových stránkách školy nebo je získají od školních speciálních pedagogů. Rozhodujícím faktorem informovanosti vnímají školní speciální pedagogové postoj rodičů. Oblast spolupráce školního speciálního pedagoga a rodičů je směřována k potřebám žáka.

Výsledky této práce mohou být zajímavé pro studenty speciální pedagogiky, kteří se chtějí věnovat práci školního speciálního pedagoga. Výsledky práce mohou být užitečné pro rodiče, kterým může změnit pohled na práci školního speciálního pedagoga a vyzvat je ke spolupráci.

Klíčová slova

Školní speciální pedagog; žák se speciálně vzdělávacími potřebami; inkluzivní vzdělávání

The Awareness of Parents of Elementary School Pupils Regarding Special Educationist Services

Abstract

This bachelor thesis focuses on the awareness of parents of elementary school pupils regarding special educator services. The thesis is divided into a theoretical and practical section. In the theoretical section, the author discusses the system of educating pupils with special educational needs at elementary schools, which is described in the first chapter. The second chapter explores school and school counselling services that are offered. The position of special school educator is dealt with in chapter three.

The practical section deals with the aims of the thesis and processes research questions. The aim of the thesis was to find out how services of school special educators are offered to parents of elementary school pupils and what the cooperation between the parents of elementary school pupils and special school educators is like. Based on the objectives, two research questions were identified. The questions explore how well-informed parents are about the services of special school educators. The second section focuses on areas in which parents cooperate with special school educators.

To achieve this goal, the author has chosen the qualitative research method based on questioning special school educators. The topic of the interview dealt with awareness of services for parents and about cooperation.

The results suggest that, in their view, special school educators sufficiently inform parents about their services. Parents can find information on the web sites of schools or from special school educators. A decisive factor in terms of awareness from the view of special school educators is the perceived attitude of parents. The area of cooperation between the special school educators and the parents is directed towards the needs of the pupil.

The results of this thesis can be interesting for students in the field of special education who want work as a special school educator. The usefulness of these results can change parents' view on the work of special school educators and call on them to cooperate.

Key words

Special school educator; pupil with special education needs; inclusive education

Obsah

1	Současný systém ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na ZŠ	10
1.1	Pohled na inkluzivní vzdělávání	10
1.2	Stávající legislativní podmínky upravující vzdělávání žáků se SVP na ZŠ.....	11
1.3	Podpůrná opatření	12
1.3.1	Stupně podpůrných opatření	12
2	Školské a školní poradenské služby	14
2.1	Školské poradenské zařízení	14
2.1.1	Pedagogicko – psychologická poradna	14
2.1.2	Speciálně pedagogická centra	15
2.2	Školní poradenské pracoviště.....	16
2.2.1	Členové školního poradenského pracoviště	17
2.3	Střediska výchovné péče	18
3	Školní speciální pedagog	19
3.1	Preventivní a depistážní činnost.....	20
3.2	Diagnostická činnost	20
3.3	Intervenční a terapeutická činnost.....	21
3.4	Vzdělávací a metodická podpora	22
3.5	Evidence	22
3.6	Spolupráce s rodiči	22
3.7	Informační činnost	23
4	Cíl práce a výzkumné otázky	25
4.1	Cíle práce	25
4.2	Výzkumné otázky.....	25
5	Operacionalizace.....	26
6	Metodika	27
6.1	Metoda a technika sběru dat.....	27
6.2	Etická pravidla	27
6.3	Harmonogram výzkumu.....	27
6.4	Způsob zpracování dat	27
6.5	Výzkumný soubor	28
7	Výsledky	29
	Trs č. 1 – Informovanost.....	29
	Trs č. 2 – Spolupráce	32

8	Diskuse	35
9	Závěr	40
10	Seznam literatury.....	41
11	Seznam příloh.....	45

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma školního speciálního pedagoga z vlastního zájmu. Zaujala mě tím, že je tato pozice na školách poměrně nová. Školní speciální pedagog aktuálně řeší téma společného vzdělávání, které je jednou z priorit novely školského zákona. Společné vzdělávání zajišťuje pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami podporu, kterou legislativní úpravy řeší v podobě nastavení podpůrných opatření. Podpora směřuje na aktuální potřeby žáka ve vztahu ke vzdělávání.

Žákům je poskytnuta pomoc v oblastech vzdělávání, kterou zajišťují školská poradenská zařízení a školní poradenské pracoviště. Školní speciální pedagog působí se členy školního poradenského pracoviště na školách. V rámci této práce je zmíněno působení školního speciálního pedagoga na základních školách (ZŠ). Práce je směřována k žákům, pedagogům a rodičům.

Školní speciální pedagog se podílí ve spolupráci s učiteli na vytváření dokumentů, které se vztahují k nastavení podpůrných opatření. Součástí jeho práce je i metodická podpora, kterou směřuje na pedagogy a asistenty pedagoga. Ve vztahu k žákům se školní speciální pedagog věnuje oblastem poradenství, předmětu speciálně pedagogické péče a reedukaci.

Pro práci se žáky je nutná funkční spolupráce s rodiči. Z tohoto důvodu je nedílnou součástí činností, kterým se školní speciální pedagog věnuje i informační činnost. Školní speciální pedagog informuje o nabízených službách nejen rodiče, ale také pedagogické pracovníky a žáky. Informace jsou dostupné na webových stránkách ZŠ, kde školní speciální pedagog působí. Informace jsou dále předávány přímo od školního speciálního pedagoga nebo třídního učitele.

Práce popisuje, jakým způsobem se rodiče mohou o službách školního speciálního pedagoga dozvědět, a jakým způsobem je jim služba nabízená. Informovanost o službách se prolíná i do spolupráce mezi rodiči a školním speciálním pedagogem. Práce školního speciálního pedagoga je rozmanitá a spolupráce je pro správnou péči o žáka velmi důležitá. Spolupráce se očekává nejen od rodičů, ale také od pedagogických pracovníků a žáků.

V současnosti je společné vzdělávání trendem na ZŠ, a proto je školní speciální pedagog výjimečnou pozicí ve školním poradenském pracovišti. Členové poradenského pracoviště mezi sebou spolupracují, a tím se podílí na podpoře společného vzdělávání. Tato bakalářská práce vede k vyzdvihnutí významné pozice školního speciálního pedagoga na ZŠ. Důležitou roli hraje také informovanost o službách, které školní speciální pedagog nabízí pro žáky a rodiče.

1 Současný systém ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na ZŠ

1.1 Pohled na inkluzivní vzdělávání

Pojem inkluze vystihuje jak rovnováhu, tak rozmanitost ve společnosti, kde jedinci nejsou zavázáni k vyhovění daných norem, aby splňovali očekávání většiny. Inkluze je založená na hledání cesty, kde každý dosáhne úspěchu a má své místo ve společnosti (Anderliková, 2014). Cesta k inkluzi spočívá v přesném stanovení inkluzivních cílů, kterých zle dosáhnout (Paccaud, Luder, 2017).

Terminologická nejednoznačnost z politických, psychologických a ideologických pohledů na inkluzivní vzdělávání vede k problémům, a tím k nepochopení myšlenky inkluze (Arishi, Boyle, Lauchlan, 2017).

K porozumění inkluze je potřebné vysvětlit rozdíl mezi sociální a školní inkluzí. Cílem sociální inkluze je podle Hornby (2015) vytvořit společnost, ve které je každý jedinec svou rolí významný. Oproti tomu školní inkluze se vztahuje pouze do prostředí školy, kdy se jedná o začlenění rozmanitých žáků do běžných škol (Hornby, 2015).

Ze světových výzkumů vyplývá, že inkluze je pro budoucnost v systému vzdělávání nezbytná. Správně zavedený proces vzdělávání by měl flexibilním způsobem žákům se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) zajistit naplnění jejich individuálních potřeb. K naplnění takových potřeb žáka je nutná spolupráce učitelů, žáků a především rodiny (Belma, Ševela, Selma, Salem, 2016). Rodičovský přístup k inkluzivnímu vzdělávání je důležitým ukazatelem. Podpora ze strany rodičů ovlivňuje celkový pohled na inkluzi (Makalar Saikia, 2017).

Inkluzivním vzděláváním v České republice se po roce 1989 začala zabývat řada autorů. Tento pojem se poprvé objevil v roce 1994 v Deklaraci Světové konference o speciálním vzdělávání, která se konala v Salamance (Lechta et al., 2016).

Inkluzivní vzdělávání probíhá ve školách, kde jsou žáci vyučováni hromadně (Kratochvílová, 2013). Tannenbergerová (2016) vnímá pohled inkluzivního vzdělávání na ZŠ ve smyslu umožnění žákům docházet do jakékoliv ZŠ, ideálně do nejbližší z místa jejich bydliště. Bartoňová, Vítková et al. (2016) zmiňují inkluzivní vzdělávání

z pohledu úpravy školy směrem ke vzdělávání všech žáků a zajištění jejich individuálních a speciálních potřeb.

Jde tedy o postupné změny a přizpůsobování školy k systému inkluzivního vzdělávání. Za pomoci nastavení podpůrných opatření se předpokládá většinové vzdělávání žáků na základních školách (Lechta et al., 2016). Školní inkluze představuje pro žáky důležitý krok pro následující uplatnění na pracovním trhu (Anderliková, 2014).

Pro cestu k úspěšnému inkluzivnímu vzdělávání vymezuje Janků (2013) tyto body:

- speciálně pedagogická podpora pro žáky,
- připravenost pedagogů,
- materiální připravenost školy,
- nastavení podpůrných opatření,
- podpora ze strany státu a podpora legislativy,
- změny v kurikulárních systémech,
- podpora rodiny a individuální přístup k žákům.

1.2 Stávající legislativní podmínky upravující vzdělávání žáků se SVP na ZŠ

Vzdělávání žáků na ZŠ je řízeno školským zákonem č. 561/2004 Sb. ve znění zákona č. 222/2017 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Povinná školní docházka na ZŠ je pro občany České republiky, nebo jiného členského státu Evropské unie povinná po dobu devíti školních roků, dle §36.

Vzdělávání žáků na ZŠ probíhá dle §25 pětidenní formou organizované výuky v průběhu školního roku. Vyučovací hodina je dlouhá 45 minut. Po zdařilém ukončení vzdělávacího programu základního vzdělávání v ZŠ získá žák základní vzdělání. Zvládnutí postupu učení a motivace k celoživotnímu vzdělávání je cílem základního vzdělávání (zákon č. 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Cílem novely školského zákona je umožnit individuální přístup ke vzdělání, který žákům za stejných podmínek zajistí odpovídající stupeň vzdělání (Bartoňová, Vítková in Lechta, 2016). Legislativní úpravy společného vzdělávání navazují na Úmluvu o právech osob s postižením (2006), která byla v roce 2009 schválena parlamentem České republiky (Lechta et al., 2016).

Vzdělávání žáků se SVP se řídí § 16 školského zákona č. 561/2004 Sb. v platném znění. Žákem se SVP podle školského zákona je žák, který „*k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření*“ (zákon č. 222/2017 Sb., který mění zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání).

Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP se řídí § 16 školského zákona č. 561/2004 Sb. v platném znění a vyhláškou č. 27/2016 Sb. ve znění pozdějších předpisů, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

1.3 Podpůrná opatření

Pro žáky se SVP je stanoveno pět stupňů podpůrných opatření (PO), které se řídí vyhláškou č. 27/2016 Sb. v platném znění. Tato PO zajišťují podporu vzdělávání v oblastech:

- poradenství v oblasti školy a školských poradenských zařízeních,
- úpravy organizace, obsahu, hodnocení, forem, metod a změny délky vzdělávání,
- úpravy přijímacích a ukončovacích požadavků na vzdělání,
- využívání kompenzačních pomůcek, komunikačních systému neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a náhradních komunikačních systémů,
- úpravy výstupů vzdělávání stanovených rámcovým vzdělávacím programem,
- individuálního vzdělávacího plánu,
- využití asistenta pedagoga,
- na nárok dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového, jazyka, přepisovatele pro neslyšící,
- technických a stavebních úprav v prostorách školy (školský zákon č. 561/2004 Sb. v platném znění).

1.3.1 Stupně podpůrných opatření

První stupeň PO spočívá v úpravě metod, organizaci a hodnocení vzdělávání. V případě, kdy žák se SVP potřebuje získat podporu druhého – pátého stupně, jsou PO doporučená školským poradenským zařízením a je stanovena normovaná finanční náročnost.

PO druhého stupně je důležité poskytnout v případě, že se žákovi nedaří s pomocí PO prvního stupně splňovat požadavky na vzdělávání. Školské poradenské zařízení posoudí stupeň PO, které bude žák využívat k naplnění jeho speciálních vzdělávacích potřeb (vyhláška č. 27/2016 Sb. v platném znění).

K PO patří také Individuální vzdělávací plán (IVP). IVP vypracovává pro žáka se SVP škola na základě doporučení ze školského poradenského zařízení. IVP je dokument, který v návaznosti na školní vzdělávací plán zajišťuje žákovi jeho SVP (Lechta et al., 2016). V IVP jsou uvedené osobní údaje žáka a také údaje o jeho pedagogických pracovnících. IVP spočívá v popisu stupňů PO. Zpracování IVP je zajištěné ředitelem školy ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem. Školské poradenské zařízení sleduje nejméně jednou ročně plnění IVP (vyhláška č. 27/2016 Sb. v platném znění).

Od druhého stupně PO může škola žádat o finanční prostředky na asistenta pedagoga, který vytváří podporu pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáků se SVP. Mezi činnosti asistenta pedagoga patří pomoc při výchově a vzdělávání, příprava žáků na výuku a pomoc při sebeobslužných aktivitách během vyučování (vyhláška č. 27/2016 Sb. v platném znění). Práce asistenta pedagoga je vedená pod dohledem pedagoga při výuce, zejména ve spolupráci se členy školního poradenského pracoviště, především školním speciálním pedagogem. Vzájemnou interakcí asistenta pedagoga a žáka dochází nejen k podpoře při výuce, nýbrž také při komunikaci s žáky, aktivitách mimo výuku a zprostředkování vztahu s kolektivem (Baslerová, Felcmanová, Michalík, et al. 2015).

2 Školské a školní poradenské služby

2.1 Školské poradenské zařízení

Speciálně pedagogické služby jsou využívány prostřednictvím školských poradenských zařízení, mezi které patří: pedagogicko – psychologická poradna (PPP) a speciálně pedagogické centrum (SPC) (Knotová et al., 2014). Služby, které PPP a SPC zajišťují, jsou vykonávány zdarma a to přímo ve školách nebo ve školských poradenských zařízeních (Janků, 2013).

Tato zařízení poskytují podporu dětem, žákům a studentům, jejich rodičům a pedagogům. Školská poradenská zařízení se podílejí na spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dětí, se střediskem výchovné péče, s odborníky v oblasti lékařství a dalšími organizacemi (Knotová et al., 2014).

Poradenské služby jsou realizované podle §116 školského zákona č. 561/2004 Sb. v platném znění, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a vyhláškou č. 72/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Mezi důležité dokumenty patří také Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole z roku 2005 (Knotová et al., 2014).

2.1.1 Pedagogicko – psychologická poradna

PPP se zabývá diagnostikou, nápravou a vytvářením doporučení (Šauerová et al., 2012). Mezi členy PPP patří psycholog, speciální pedagog a sociální pracovník (Knotová et al., 2014). Týmová spolupráce je zaměřena na žáky, rodiče, pedagogy, vychovatele, asistenty a členy školského poradenského pracoviště (Kucharská et al., 2013).

Činnosti poradny jsou definované vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů. Činnosti PPP jsou určeny dětem od tří let, žákům a studentům do ukončení středního, nebo vyššího odborného vzdělání (Knotová et al., 2014).

Mezi standardní činnosti PPP patří (Knotová et al., 2014):

- psychologická a speciálně pedagogická diagnostika,
- poradenská činnost,
- zpracovávání posudků,
- konzultace, vzdělávací činnosti,
- spolupráce s institucemi a organizacemi.

2.1.2 Speciálně pedagogická centra

SPC vznikají od roku 1990 (Vítková et al., 2004) a specializují se na klienty se zdravotním postižením (Šauerová et al., 2012). Knotová et al. (2014) ve své publikaci zmiňuje typy SPC podle zaměření na jednotlivá zdravotní postižení. Jde tedy o SPC pro žáky s vadami řeči, se zrakovým postižením, se sluchovým postižením, s tělesným postižením, s mentálním postižením, s poruchami autistického spektra, s více vadami či hluchoslepé.

Pracovníky SPC tvoří speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník a další odborníci podle zaměření pracoviště, například logoped, fyzioterapeut, neurolog atd. (Knotová et al., 2014).

Knotová et al. (2014) popisuje standardní činnosti SPC, mezi které patří:

- depistáž dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením,
- diagnostika,
- poradenská, konzultační, terapeutická a metodická činnost,
- motivační a vzdělávací činnost integrovaných žáků,
- zpracování podkladů a posudků,
- kariérové poradenství,
- prevence sociálně patologických jevů,
- informovanost o službách SPC,
- integrace žáků, včetně úprav prostředí školy,
- návrhy a nabídka speciálních pomůcek.

2.2 Školní poradenské pracoviště

Poradenské služby jsou ve školách zajišťované pomocí školního poradenského pracoviště, které slouží pro pedagogy, žáky a rodiče. Zodpovědnost za zřízení a provoz školního poradenského pracoviště nese ředitel školy nebo zástupce ředitele (Zapletalová © 2011-2018).

Jako první zaujímal pozici pracovníka ve školním poradenském pracovišti školní psycholog, který se objevil ve školách začátkem 90. let 20. století. Později, s požadavky na integraci žáků se SVP, se součástí týmu školského poradenského pracoviště stal školní speciální pedagog (Kucharská et al., 2013).

Mezi činnosti školního poradenského pracoviště nepatří pouze kariérové poradenství a podpora žáků se SVP, nýbrž také podpora inkluzivního vzdělávání, prevence vzniku rizikového chování a školní neúspěšnosti (Knotová et al., 2014). Autorka dále uvádí spolupráci poradenského pracoviště s rodinou.

Poradenské služby ve školách fungují ve dvou modelech. U obou modelů by mělo docházet k vzájemné kooperaci v systému školy i mimo ni (Kucharská et al., 2013). V základním modelu se na poskytování poradenství podílí výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitel, učitelé výchov (občanské výchovy, rodinné výchovy, výchovy k volbě povolání) a učitel – metodik pro přípravu školních vzdělávacích programů (úprava vzdělávání nadaných). Rozšířený model poradenského týmu ze základního modelu je doplněný školním psychologem a školním speciálním pedagogem (Koncepte poradenských služeb poskytovaných ve škole, 2005).

Soubor informací o poskytování poradenských služeb žákům a jejich rodičům zpracuje škola a jejich přehled je veřejně přístupný na nástěnce školní budovy a na webových stránkách. Přehled obsahuje místo pro poskytování poradenských služeb, jména a funkce pracovníků včetně kontaktů, základní informace o službách a konzultační hodiny (Koncepte poradenských služeb poskytovaných ve škole, 2005).

Zpracovávání informací během poskytování poradenských služeb se řídí zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (vyhláška č.72/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

2.2.1 Členové školního poradenského pracoviště

Zapletalová (©2011 – 2018) zmiňuje podporu pracovníkům školního poradenského pracoviště ze strany školních poradenských zařízení (PPP, SPC) v podobě metodické a odborné pomoci. Mezi členy kompletního poradenského pracoviště, kteří vzájemně spolupracují, jsou řazeni **školní psychologové, školní speciální pedagogové, výchovní poradci a metodici prevence**. Autorka poznamenává i pozici asistenta speciálního pedagoga.

Kucharská et al. (2013) popisuje práci **školního psychologa** jako osoby, která nalézá výchovné či výukové problémy u žáků a zahajuje včasnou intervenci. Školní psychologové se také zabývají krizovou intervencí, kdy spolupracují s učiteli na tom, aby se žák s těžkými situacemi postupně vyrovnal (Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole, 2005). Školní psycholog je důležitý především pro poskytování poradenství pro rodiče a žáky (Kucharská et al., 2013). Zapletalová (© 2011 – 2018) popisuje běžnou činnost školního psychologa v podobě individuálního přístupu reedukace a terapie dětí se specifickými poruchami učení. Soubor činností vykonávaných školním psychologem se mění s prostředím školy a typy žáků, kteří využívají jeho služby. O nabídce svých služeb informuje rodiče, kteří se na jeho práci podílejí ve spolupráci s pedagogy a žákem (Zapletalová © 2011 – 2018).

Dále mezi členy školního poradenského pracoviště patří i **školní speciální pedagog**, kterému je podrobněji věnovaná Kapitola třetí.

Šauerová et al. (2012) řadí poradenskou činnost, kterou poskytuje **výchovný poradce**, do oblasti výchovy a vzdělávání. Podle Koncepce se výchovný poradce zabývá integrací žáků se SVP a řeší otázky kariérového poradenství (Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole, 2005). Výchovný poradce je nucený dodržovat během své práce pravidla. Ta se řídí Etickým kodexem výchovných poradců, schváleným Asociací výchovných poradců, který byl schválený v roce 2008 na Kongresu výchovných poradců (Etický kodex výchovných poradců, 2008). Knotová et al. (2014) uvádí, že tuto pozici často vykonávají učitelé s doplněným vzděláním, kteří znají prostředí školy. Doplněné vzdělání se řídí vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků (Knotová et al., 2014). Náplň práce výchovného poradce

tvoří poradenské činnosti, metodické a informační činnosti, které stanoví příloha 3 k vyhlášce č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb. O své činnosti vede písemnou dokumentaci (Knotová et al., 2014).

Školní metodik prevence ve školském poradenském zařízení zajišťuje prevenci vzniku rizikového chování (Kucharská et al., 2013). Spoluprací s dalšími odborníky a pedagogy informuje žáky a rodiče o své preventivní činnosti (Zapletalová © 2011-2018). Práce školního metodika prevence se řídí Metodickým doporučením č. j. 21291/2010-28 (dokument MŠMT), které je zaměřeno na jednotlivé oblasti (Knotová et al., 2014). Školní metodik prevence je také zodpovědný za vytváření volnočasových aktivit školy (Zapletalová © 2011-2018).

2.3 Střediska výchovné péče

Služby střediska výchovné péče vymezuje zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Práce je koncentrovaná na prevenci dětí a mládeže, u kterých je riziko vzniku poruchy chování (Kucharská et al., 2013). Práce středisek výchovné péče je také poskytována rodičům a školám (Knotová et al., 2014).

Střediska výchovné péče jsou v kontaktu s orgánem sociálně – právní ochrany dětí, zdravotnickými zařízeními a dalšími orgány. Střediska výchovné péče se nezabývají jen poradenstvím a diagnostikou, ale nabízí také metodické služby, služby pro rodiče a prevenci. Pracovníci středisek se podílejí i na zprostředkování kontaktu s rodinou a snaží se o vzájemnou spolupráci (Knotová et al., 2014).

3 Školní speciální pedagog

Školní speciální pedagog působí společně s dalšími odborníky školního poradenského pracoviště tam, kde je pozice školního speciálního pedagoga zřízena (Kucharská et al., 2013). Jeho role v poradenské činnosti je především navázat kontakt s žákem, kterého má v péči (Fontana, 2014). Svými odbornými metodami a působením se podílí na podpoře inkluzivního vzdělávání ve školách (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

Okruh činností školního speciálního pedagoga popisuje Šauerová et al., (2012) a Kucharská et al. (2013), které se shodují v názoru, že náplň práce je na každé škole stanovena jinak. Obecně je činnost školního speciálního pedagoga řízena vyhláškou č. 72/2005 Sb. v platném znění a Konceptí poradenských služeb ve školách z roku 2005 (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

Školní speciální pedagog se zabývá především žáky se SVP, vytváří metodickou podporu pro pedagogy, zprostředkovává kontakt se školským poradenským zařízením a podílí se na práci při vytváření IVP (Kucharská et al., 2013). Práce je směřovaná k zamezení vzniku výukových a výchovných obtíží (Šauerová et al., 2012).

Činnosti školního speciálního pedagoga jsou standardizované vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Školní speciální pedagog se zaměřuje na žáky (Kucharská, Mrázková et al., 2014):

- SVP,
- s rizikem vzniku SVP,
- s přechodnými problémy.

Kucharská et al. (2013) uvádí, že se jedná o činnosti preventivní a depistážní, diagnostické, intervenční a terapeutické, vzdělávací a týkající se metodické podpory a evidence. Dále sem autorka zařazuje ještě spolupráci s rodiči. Kucharská, Mrázková et al. (2014) tyto činnosti ještě doplňují o informační činnosti.

3.1 Preventivní a depistážní činnost

Školní speciální pedagog se nejprve zabývá prevencí. Práce se skupinou žáků nebo s jednotlivcem předchází rizikům a vzniku rizikového chování (Kucharská et al., 2013). Valentová et al. (2013) zmiňuje předcházení rizikům v rámci primární prevence, kterou dále dělí na specifickou a nespecifickou. Do specifické primární prevence autorka směřuje cíle na práci se skupinou, která je určitým rizikům vystavena. Mezi nespecifickou primární prevencí spadají činnosti, které jsou zaměřené na zdravý životní styl, a tím se minimalizuje vznik rizikového chování (Valentová et al., 2013).

V momentě, kdy už se objevila rizika, přichází na řadu sekundárně preventivní činnost, která díky včasné intervenci řeší problém. Do terciární prevence spadá řešení problému a výsledkem je snaha minimalizovat negativní dopad na osobnost žáka (Kucharská et al., 2013). Pro včasné podchycení, ještě před vznikem problémů, zmiňuje Fontana (2014) vzájemnou spolupráci školního speciálního pedagoga a učitele, který je v každodenním kontaktu se žákem.

Důležitou činností, která spadá do prevence, je depistáž žáků. Jedná se o záměrné vyhledávání žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou péči. Screeningové vyšetření žáků prvních ročníků včas odhaluje například specifické poruchy (Kucharská, Mrázková et al., 2014). Specifické poruchy učení, které by nebyly u žáka zjištěné, by způsobovaly selhání v oblasti zvládnání učiva v daném rozsahu (Fischer, Škoda et al., 2014).

3.2 Diagnostická činnost

U diagnostiky, na které se podílí školní speciální pedagog, jde o porovnání schopností a dovedností, na nichž závisí míra školní úspěšnosti. Diagnostika žáka slouží jako podklad pro nastavení PO, zejména při vytváření IVP. Významným krokem pro školního speciálního pedagoga při diagnostickém vyšetření je spolupráce s dalšími odborníky, zejména s pracovníky školského poradenského zařízení (PPP, SPC). Dalšími, kdo přinesou důležité informace pro diagnostiku, jsou rodiče a pedagogové (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

Nejčastěji školní speciální pedagog při diagnostice využívá tyto metody:

- diagnostiku školní zralosti,
- diagnostiku dílčích funkcí,
- didaktické testy,
- skupinovou diagnostiku (Kucharská et al., 2013).

3.3 Intervenční a terapeutická činnost

Činnosti intervenční a terapeutické, které zajišťuje školní speciální pedagog, jsou závislé na problémech a aktuálních požadavcích ze strany žáků, rodičů a pedagogů. Z tohoto důvodu se mohou jednotlivé činnosti na různých školách lišit, zejména v požadavcích ze strany školy, ale také podle diagnostiky a stanovení cílů intervence. K intervenční činnosti zaměřené na žáky musí rodiče podat informovaný souhlas (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

Intervence ze strany školního speciálního pedagoga dělí Kucharská a Mrázková et al. (2014) na péči, která může být realizována individuálně nebo ve skupinách. Dále je dělena podle doby působení na krátkodobou intervenci a dlouhodobou. Krátkodobá intervence je v podobě jednorázových setkání, sdělení informací, pomoci při přechodných problémech. Pravidelné působení školního speciálního pedagoga je záležitostí dlouhodobé intervence, do které řadíme například práci žáků se specifickými poruchami učení (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

Školní speciální pedagog často využívá řadu intervenčních a reedukačních programů. Reedukací se rozumí odborný přístup vycházející ze speciální pedagogiky, který vede ke zlepšení oblastí, ve kterých má žák problém (Fischer, Škoda et al., 2014). Kucharská, Mrázková et al., (2014) popisují výčet programů pro žáky ZŠ. Tento výčet zahrnuje stimulační programy, programy pro rozvoj školních dovedností, práce s žáky se SVP nebo s rizikem vzniku SVP, práce zaměřené na školní úspěšnost (Kucharská, Mrázková et al., 2014). Mnoho žáků však potřebuje intervenční program, který aktuálně reaguje na jeho potřeby, proto je výhodou zkušený a profesně zralý přístup ze strany školního speciálního pedagoga (Kucharská et al., 2013).

3.4 Vzdělávací a metodická podpora

Metodická podpora ze strany školního speciálního pedagoga je směřována k žákům a pedagogům. Pedagogům je školní speciální pedagog nápomocen pro nastavení PO, které jsou doporučené školským poradenským zařízením (PPP, SPC), dále při zpracování IVP (Kucharská et al., 2013). Autorka dále zmiňuje spolupráci s výchovným poradcem, kdy se společně zabývají otázkami kariérového poradenství.

O koordinaci práce a metodické vedení asistentů pedagoga se stará školní speciální pedagog. Jeho postavení je také důležité v momentě, kdy škola nebyla na asistenty pedagoga zvyklá. Za takové situace se školní speciální pedagog snaží o funkční spolupráci mezi žáky, pedagogy, rodiči, ale také vedením školy (Kucharská et al., 2013).

3.5 Evidence

Evidence činností školního speciálního pedagoga je vedená na základě činností, které směřují k žákovi. Ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, jsou stanovené podmínky pro vedení dokumentace, která je dále řízena zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (Kucharská et al., 2013).

3.6 Spolupráce s rodiči

Pro práci školního speciálního pedagoga je důležitá spolupráce s žáky, pedagogy a především rodiči. Z pohledu, ke kterému se přiklání autorky Kucharská et al. (2013) a Valentová et al. (2013), je pro spolupráci mezi školním speciálním pedagogem a rodiči důležité vybudovat partnerský vztah. Pro vybudování takové vztahu je žádoucí otevřený přístup ze strany školského poradenského pracoviště a školy (Valentová et al., 2013).

Spolupráce je ovlivněna mnoha faktory včetně pedagoga. Pedagog by měl o službách školního speciálního pedagoga informovat rodiče a v případě výskytu výukových nebo jiných problémů, jim službu zprostředkovat (Kucharská et al., 2013). Pohledy rodičů na služby školního speciálního pedagoga se liší. Mohou vnímat spolupráci ve třech rovinách, jak uvádí Valentová et al. (2013). Rodiče se mohou školnímu speciálnímu pedagogovi vyhýbat ze strachu, že jim bude vyčítán neúspěch jejich dítěte. Druhou

možností, kterou autorka popisuje, je obava ze vzájemné spolupráce. Třetí možností je situace, kdy se rodiče a školní speciální pedagog dostanou do rozporu a rodiče pak celou situaci vnímají jako nedostatek nabídky služeb ze strany školního speciálního pedagoga (Valentová et al., 2013).

Způsob kontaktování školního speciálního pedagoga rodiči může mít mnoho podob. Předpokládá se, že rodič o službách ví a sám kontaktuje školního speciálního pedagoga v případě zájmu. Často se stává, že je školní speciální pedagog kontaktovaný jedním z pedagogů, většinou se jedná o zprostředkování kontaktu rodičům ze strany třídního učitele (Kucharská et al., 2013).

Odkaz na služby školního speciálního pedagoga mohou rodiče získat také od výchovného poradce nebo vedení školy. Kontaktování může mít formální podtext, jak uvádí Kucharská et al. (2013), kdy je rodič informovaný dopisem, emailem, nebo telefonicky.

3.7 Informační činnost

Mezi standardní činnosti školního speciálního pedagoga patří mimo jiné i poskytování informací. Školní speciální pedagog poskytuje rodičům a žákům informace o svých činnostech a dalších možnostech využití poradenských služeb. Informace by měly být pravdivé, srozumitelné a veřejné. Nejvíce se setkáme s informacemi na nástěnkách školy či webových stránkách (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

Školní speciální pedagog je také zprostředkovatelem odborných informací pro učitele. Informuje učitele o problematice rizikového chování, formách a metodách práce, které se zaměřují na rozvoj sebereflexe, kritického myšlení a vytváření prosociálního chování (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

Autorky (Kucharská, Mrázková et al., 2014) dále uvádí práci s informacemi a informovaností ve vztahu k žákům. Žáci se mohou o službách školního speciálního pedagoga dozvědět prostřednictvím webových stránek, na nástěnkách ve škole nebo přímo od školního speciálního pedagoga v rámci jeho informační činnosti.

Během třídnických, konzultačních nebo individuálně reedukačních hodin seznamuje školní speciální pedagog skupinku žáků o svých službách. Žáci mohou oslovit školního speciálního pedagoga o pomoc, mimo jiné pokud mají problémy s výukou, se vztahy

nebo s učivem v souvislosti s nesoustředěností. Poskytování cílenějších služeb je závislé na informovaném souhlasu zákonného zástupce žáka, pokud je žák nezletilý.

Pro práci školního speciálního pedagoga je podstatné spolupracovat s rodiči žáků, jejich zákonnými zástupci. Rodiče informuje o svých službách za pomoci letáků nebo, jak už bylo zmíněno, na webových stránkách a nástěnkách (Kucharská, Mrázková et al., 2014).

4 Cíl práce a výzkumné otázky

4.1 Cíle práce

1. Zjistit, jak je rodičům žáků ZŠ nabízena služba školního speciálního pedagoga.
2. Zjistit, jaká je spolupráce rodičů žáků ZŠ se školním speciálním pedagogem.

4.2 Výzkumné otázky

1. Jakým způsobem jsou rodiče informováni o službách školního speciálního pedagoga na ZŠ?
2. V jakých oblastech probíhá spolupráce rodičů žáků ZŠ se školním speciálním pedagogem?

5 Operacionalizace

Školní speciální pedagog (ŠSP)

ŠSP působí na školách, kde je součástí týmu školního poradenského pracoviště (Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole, 2005). Poskytování poradenských služeb ve školách je řízeno vyhláškou č. 72/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Činnosti ŠSP směřují k podpoře inkluzivního vzdělávání a vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

Pojem žák se speciálními vzdělávacími potřebami je v souladu se školským zákonem č. 561/2004 Sb. v platném znění. Jedná se o žáka, který potřebuje poskytnutí podpůrných opatření, aby došlo k naplnění jeho vzdělávacích možností.

Rodič

Rodičem je myšlen pro výzkumnou část bakalářské práce zákonný zástupce žáka ZŠ.

Informovanost

Informovaností je označován přístup k informacím, které jsou důležité pro práci ŠSP a navázání kontaktů s rodiči, žáky a učiteli

Spolupráce

Vzájemná spolupráce ŠSP s rodiči, žákem a učiteli je důležitá pro všechny účastníky. Snahou je docílit vzájemné spolupráce v zájmu žáka.

6 Metodika

6.1 Metoda a technika sběru dat

Výzkumná část bakalářské práce proběhla prostřednictvím kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum byl zvolen z důvodu porozumění vztahů mezi rodiči žáků ZŠ a školním speciálním pedagogem. Způsob sběru dat byl realizován technikou polostrukturovaného rozhovoru, za použití metody dotazování.

Kvalitativní výzkum vedl k získání celkového pohledu na zkoumaný jev (Švaříček, Šed'ová et al., 2014). Hendl (2016) popisuje rozhovor pomocí návodu jako flexibilní řešení pro získání informací o dané problematice, kdy je předpřipravenými otázkami udržován rozhovor v daném tématu.

6.2 Etická pravidla

Výzkum probíhal v souladu s etickými pravidly a zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů v platném znění. Všechny podepsané souhlasy informantů jsou dispozici u autorky práce, viz příloha č. 2. Informanti byli seznámeni s cílem práce a jejím využitím.

6.3 Harmonogram výzkumu

Sběr dat k výzkumné části bakalářské práce probíhal začátkem roku 2018. Měsíc leden a začátek února byl věnován oslovování školních speciálních pedagogů působících na ZŠ. Od druhé poloviny února do poloviny března probíhaly rozhovory. Rozhovory byly realizované v místě působení speciální pedagogů, v budovách ZŠ.

6.4 Způsob zpracování dat

Rozhovory byly doslovně přepsány, přepisy rozhovorů uloženy u autorky práce, aby se zachovala anonymita informantů. Analýza dat získaných z rozhovorů probíhala za pomoci metody tužka papír, jak označuje Šed'ová (Švaříček, Šed'ová et al., 2014) otevřené kódování v ruce. Pro zpracování dat byla použita metoda kódování, tedy práce s daty, které vedou k jejich výkladu (Hendl, 2016). Text byl dělen na jednotky, kterým byl následně přidělen kód (Švaříček, Šed'ová et al., 2014).

Za pomoci vytváření trsů byly na základě výzkumných otázek rozděleny zakódované odpovědi na specifické kategorie a podkategorie.

6.5 Výzkumný soubor

Výběrový soubor byl tvořen školními speciálními pedagogy působícími na ZŠ. Bylo osloveno šestnáct školních speciálních pedagogů, z toho pět souhlasilo se zapojením do tohoto výzkumu. Informanti byli označeni zkratkou ŠSP a rozlišení písmeny A – E. Ve všech případech se jednalo o ženy.

První rozhovor probíhal se **ŠSP A**. Na ZŠ působí od roku 2016, kdy byla pozice na ZŠ zřízena. ŠSP A má na škole plnou výši pracovního úvazku.

ŠSP B je na škole obdobně jako ŠSP A, od roku zřízení pozice. V době vedení rozhovoru pracuje ŠSP B na ZŠ už 2. rokem na plný úvazek.

ŠSP C působí rok na ZŠ, což odpovídá době, kdy byla pozice na ZŠ zřízena. ŠSP C se práci věnuje na půl úvazku. Druhý půl úvazku se věnuje práci koordinátora inkluze na stejné škole.

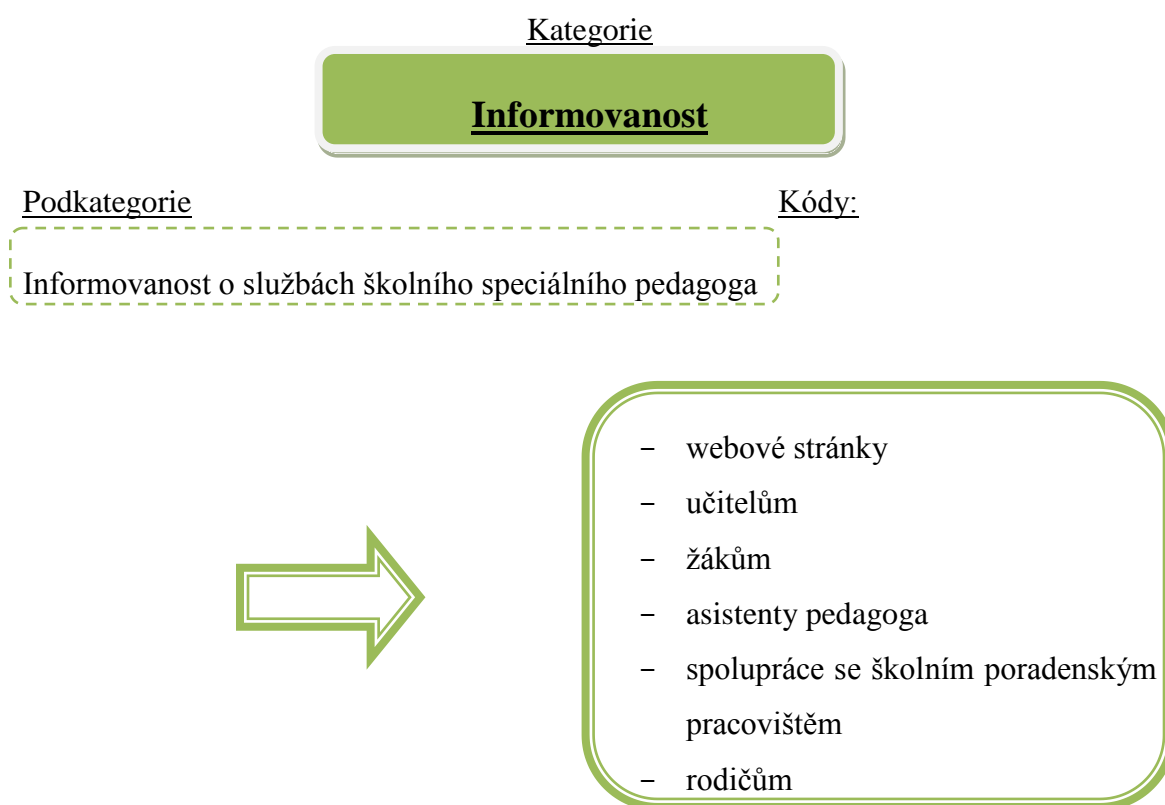
ŠSP D pracuje na ZŠ již 6. rokem, aktuálně má plnou výši úvazku, která se postupně zvyšovala z původního čtvrt úvazku za dobu jejího působení.

ŠSP E není na škole od zřízení pozice, která byla ZŠ zřízena roku 2013. ŠSP E působí druhým rokem na půl úvazku. Na stejné škole pracuje na poloviční úvazek v pozici asistenta pedagoga.

7 Výsledky

Tato kapitola je věnovaná výsledkům výzkumu. Výsledky jsou zpracované pomocí metody vytváření trsů, které jsou rozdělené na dvě oblasti. Jedná se o oblasti věnované informovanosti a spolupráce. Mezi činnosti školního speciálního pedagoga, které popisuje Kucharská a Mrázková et al. (2014), je řazena informační činnost, která směřuje na rodiče, žáky a učitele. Vybudování partnerského vztahu mezi školním speciálním pedagogem a rodiči, z pohledu autorek Kucharské et al. (2013) a Valentové et al. (2013), je základ pro spolupráci.

Trs č. 1 – Informovanost

Obrázek 1: Informovanost o službách ŠSP

Zdroj: Vlastní výzkum

Školní speciální pedagog zveřejňuje nabídku svých služeb pomocí webových stránek školy. Na webových stránkách uvádí školní speciální pedagog popis svých činností, konzultační hodiny a kontakt. Všechny ZŠ, na kterých působí školní speciální pedagogové účastníci se výzkumu, zmiňují možnost nalezení informací na internetu. Učitelé mohou školního speciálního pedagoga oslovit kdykoliv. Informační činnost školního speciálního pedagoga je směřovaná i k učitelům. Školní speciální pedagog

předává informace všem pracovníkům, podílejících se na vzdělávání žáků. Předávání informací probíhá v rámci konzultačních hodin, o přestávkách, nebo na pedagogických radách, kterých se školní speciální pedagog účastní.

O svých službách informuje školní speciální pedagog také asistenty pedagoga, kterým poskytuje metodickou podporu. Školní speciální pedagog je součástí školního poradenského pracoviště, v rámci kterého dochází ke spolupráci a členové pracoviště jsou vzájemně informováni a provázáni. ŠSP E uvádí: „*Mám na starosti koordinaci asistentů pedagoga, spolupracuji s výchovnou poradkyní a metodikem prevence.*“

Informace jsou směřované také na žáky a jejich rodiče, kdy školní speciální pedagog předpokládá spolupráci ze strany rodičů. Nejedná se vždy o žáky se SVP, kteří potřebují být informováni o činnostech školního speciálního pedagoga. O pomoc, radu či jen potřebu svěřit se někomu mohou žádat v rámci poradenství školního speciálního pedagoga všichni žáci.

Podkategorie

Kódy:

Informovanost rodičů o službách školního speciálního pedagoga

- třídní schůzky
- nástup do školy
- učitel
- webové stránky školy
- soubor informací
- školské poradenské zařízení
- školní speciální pedagog službu nabízí

Obrázek 2: Informovanost rodičů

Zdroj: Vlastní výzkum

Nástupem žáků na ZŠ získají rodiče prvotní informace o využití služeb školního speciálního pedagoga. Všichni školní speciální pedagogové, kteří byli součástí výzkumu, mají veškeré informace dostupné na webových stránkách školy. ŠSP D uvádí: „*Na webu školy jsou veškeré informace nebo se to mohou dozvědět rodiče z třídních schůzek, protože pedagogové o mně ví, většinou si rodiče kontaktují*“

často sama.“ Z výpovědi ŠSP D je patrné, že školní speciální pedagog se obrací přímo s nabídkou svých služeb na rodiče a informuje je. ŠSP B: „Ano třídní učitel na schůzkách zmiňuje možnost konzultace se mnou.“ ŠSP C: „Informace mohou rodiče získat buď na webových stránkách školy, nebo z třídních schůzek, tam jsou třídním učitelem informováni...”

Rodiče získávají informace také od učitele, především se jedná o třídního učitele. Třídní učitelé jsou pro práci školního speciálního pedagoga v rámci informační činnosti významní právě proto, že se předpokládá častější kontakt mezi učitelem a rodiči. ŠSP A popisuje zkušenost, kdy ho rodiče kontaktovali na doporučení školského poradenského zařízení: „V první třídě jsou všichni rodiče informováni o mé pozici, potom máme informace na webových stránkách školy nebo rodiče dostanou doporučení z poradny.“ ŠSP E informuje rodiče následovně: „Rodičům se rozdává na začátku školního roku takový soubor informací, kde je zmíněno, že jsem na škole v případě jejich zájmu... nebo potom můžou najít informace na webu a kontaktovat mě emailem.“

Podkategorie

Kódy:

Faktory ovlivňující přístup k informacím

- dostatečná informovanost
- čas
- postoj rodičů
- zájem učitele
- kontakt se žákem

Obrázek 3: Faktory ovlivňující informovanost

Zdroj: Vlastní výzkum

Z pohledu školního speciálního pedagoga je informovanost o jeho službách dostatečná. ŠSP C: „Ano myslím si, že dostatečně jsou informováni jak rodiče, tak učitelé... a vylepšení nezvažují.“ Postoj rodičů k informacím je rozhodující. ŠSP B si myslí: „... že si společnost musí zvyknout, že tato pozice na školách je... a pak bude samozřejmostí, že mě budou rodiče informovat.“ Školní speciální pedagog bezproblémově navazuje kontakt s učiteli a žáky, kteří se na jeho služby obracejí. ŠSP B popisuje odpověď na využití jeho služeb následovně: „V prvé řadě nejvíce žáci, pak učitelé, rodiče... asistenti, se kterými máme jednou měsíčně schůzi.“

Trs č. 2 – Spolupráce

Kategorie

Spolupráce

Podkategorie

Spolupráce rodičů se školním speciálním pedagogem

Kódy:

-
- konzultace
 - telefonicky
 - email
 - nízká nebo nulová spolupráce ze strany rodičů
 - informovaný souhlas
 - směřovaná k učivu
 - potřeby žáka
 - poradenství

Obrázek 4: Spolupráce s rodiči

Zdroj: Vlastní výzkum

Spolupráci popisuje **ŠSP B**: „*Spolupráce se především jedná o péči o žáka se speciálně vzdělávacími potřebami.*“ Rodiče využívají poradenství, které je směřováno k potřebám žáka nebo se řeší formou poradenství rodinná témata. Směřování k potřebám žáka myslí školní speciální pedagog konzultace s rodiči, kdy jim školní speciální pedagog popisuje způsoby jeho působení směrem k žákovi. Sdělí rodičům, jak žák v rámci jeho speciálně pedagogického působení postupuje. Rodiče se na školního speciálního pedagoga obrací i v rámci jeho poradenské činnosti, kdy rodiče řeší například střídavou péči o žáka, která se promítá do prospěchu žáka. **ŠSP D** také zmiňuje důležitost domácí přípravy žáků, která se od rodičů očekává: „*Řeší se třeba domácí příprava žáků. Problémy, které nastanou ve škole...*“ Prvotní kontakt mezi školním speciálním pedagogem a rodiči zastupuje telefonická nebo emailová domluva, kdy si sjednají osobní konzultaci. Nicméně, často se školní speciální pedagogové setkávají s nízkým zájmem o navázání

spolupráce ze strany rodičů. Rodiče podepisují před zahájením spolupráce informovaný souhlas, kterým vyjadřují svolení školnímu speciálnímu pedagogovi v péči o žáka. V tomto názoru se shoduje **ŠSP A**: „Zatím se mi nestalo, že by mě nějaký rodič kontaktoval, spíše já kontaktuji je...“ a **ŠSP C**: „Když už mě kontaktují, tak to bývá emailem.“ **ŠSP A** zmiňuje spokojenost v případě, kdy je spolupráce ze strany rodičů zahájena a odůvodňuje svůj názor následovně: „Využívají rádi, protože to neberou jako nějaké speciálně pedagogické působení, ale spíše jako doučování, někdy žáci doma řeknou, že tu hrají hru, tak ani pořádně nemají představu o tom, jak tady pracujeme.“

Podkategorie

Kódy:

Kvalita spolupráce školního speciálního pedagoga a rodičů

- přístup rodičů
- zlepšení u žáků se specifickými poruchami učení
- domácí příprava

Obrázek 5: Kvalita spolupráce s rodiči

Zdroj: Vlastní výzkum

Kvalita spolupráce závisí na přístupu rodičů. Školní speciální pedagog se setkává s rodiči, kteří jeho práci podporují, například formou domácí přípravy, ale existuje i opačný přístup rodičů, kteří nechávají veškerou snahu na školním speciálním pedagogovi.

Úspěšná spolupráce je zásadní z pohledu školního speciálního pedagoga na žáky se specifickými poruchami učení. **ŠSP E**: „*Pozitiva vidím u žáků se specifickými poruchami učení – snažím se o intervenci, máme se žáky předmět speciálně pedagogické péče, kde trénují.*“ **ŠSP D**: „... je prospěšná s těma co spolupracovat chtějí, ale když se třeba snažíme jen já a učitel, tak to pak tak vypadá...”

Podkategorie

Kódy:

Oblasti spolupráce školního speciálního pedagoga a žáků

- individuální a skupinová
- speciálně pedagogická péče
- reedukace
- žáci se speciálně vzdělávacími potřebami
- žáci se specifickými poruchami učení a chování
- nastavení podpůrných opatření
- portfolio žáka

Obrázek 6: Spolupráce se žáky

Zdroj: Vlastní výzkum

Školní speciální pedagog spolupracuje především se žáky, kteří mají speciálně vzdělávací potřeby. Často se jedná o žáky se specifickými poruchami učení a chování. ŠSP C sděluje: „*Nejčastěji jsou to žáci se speciálně vzdělávacími potřebami, většinou se jedná o specifické poruchy učení.*“ Činnosti jsou směřované na intervenci a terapii. Školní speciální pedagog se žákům věnuje individuálně nebo v malých skupinách. ŠSP A: „*Mám většinou skupinku po 2, maximálně 3 žácích, a tak nějak obdobné diagnózy, vyloženě se nedoučujeme, máme různé materiály, se kterými pracujeme, pracovní listy, pexeso, hry, děláme prostě všechno, co jim nejde, aby to procvičovaly, všechno je to spojený s vizualizací.*“ Činnosti jsou řazené do předmětu speciálně pedagogická péče a reedukačních programů. ŠSP E: „*Věnuji se žákům v oblasti reedukace – samostatně si vyrobím materiály, nebo používáme ty, které jsou běžně dostupné, pracuji s jednotlivci nebo se skupinkou, kdy jsme ve škole měli třeba dyslektický kroužek...*“ Mezi činnosti směřované k žákům patří také nastavení podpůrných opatření ve spolupráci s třídním učitelem a vytváření dokumentů, jako je IVP a plán pedagogické podpory. Školní speciální pedagog vede portfolio žáka, kde jsou všechny důležité údaje a postup jeho práce zaznamenány.

8 Diskuse

Cílem této práce bylo zjistit, jak je rodičům žáků ZŠ nabízena služba školního speciálního pedagoga a jaká je spolupráce rodičů žáků ZŠ se školním speciálním pedagogem.

Pro výzkumnou část bakalářské práce byla zvolená technika polostrukturovaného rozhovoru, využitím metody dotazování. Nejprve byla vytvořená osnova otázek, které směřovaly na školní speciální pedagogy působící na ZŠ, viz příloha č. 1. Otázky byly volené do tématu informovanosti o službách a ke zjištění vzájemné spolupráce s rodiči. Rozhovory byly zaznamenané a následně zpracované metodou kódování, ze zakódovaných odpovědí byly vytvořené trsy a vznikly specifické kategorie a podkategorie.

První kategorie byla věnovaná informovanosti, která byla rozdělena na tři podkategorie. Informovanost o službách školního speciálního pedagoga je jednou z činností, které popsaly autorky Kucharská a Mrázková et al. (2014). Autorky zdůraznily, že přístup k informacím by měl být srozumitelný, pravdivý a veřejný. Přístup k informacím pomocí webových stránek byl považován autorkami za nejčastější. Informace mohou být rodičům zprostředkovány učitelem, zároveň však Kucharská a Mrázková et al. (2014) řadí mezi zprostředkovatele služeb také žáky, kteří se v prostředí školy snadno dostanou k informacím.

Z výsledků získaných o informovanosti vyplývá, že školní speciální pedagog využívá mnoha cest ke zprostředkování svých služeb. Nejběžnější a nejdostupnější cestou je využití webových stránek, kde jsou uvedeny informace o činnostech školního speciálního pedagoga. Školní speciální pedagog působí v prostředí školy, je v přímém kontaktu s učiteli, žáky, asistentky pedagoga a členy školního poradenského pracoviště, předpokládá se tedy, že všichni o jeho službách vědí. Díky jeho provázanosti se členy školního poradenského pracoviště dochází k vzájemné spolupráci a předávání informacím.

Průzkum informovanosti rodičů vychází z výsledků druhé podkategorie spadající do kategorie Informovanosti. Školní speciální pedagog rodiče informuje o své činnosti mnoha způsoby. Prvně se rodič dozvídá o pozici školního speciálního pedagoga při nástupu žáka do školy. Informace jsou pro rodiče také dostupné z webových stránek

školy. V případě žáků, kteří docházejí do školského poradenského zařízení, jsou jejich rodiče odkázáni přímo školským poradenským zařízením na služby školního speciálního pedagoga. V prostředí školy jsou rodiče informováni během třídnických schůzek, kdy informace předává třídní učitel. Školní speciální pedagog, v rámci svého působení na žáka, může kontaktovat rodiče přímo, nebo jim předat soubor informací.

Kontaktování školních speciálních pedagogů, zapojených do této práce, proběhlo prostřednictvím emailu, který byl nalezen na webových stránkách. Odpověď byla doručena autorce do druhého dne. Z toho vyplývá, že emailová korespondence, na základě informací z webových stránek školy, je funkční a dostupná. Lze tedy vyslovit tvrzení, že jsou rodičům informace předávány a předpokládá se, že rodiče o službách vědí. Výsledky práce však ukazují, že rodiče se na služby školního speciálního pedagoga ne vždy obrací. V takovém případě si sám školní speciální pedagog cíleně kontaktuje rodiče.

Pro informovanost o službách nabízených školním speciálním pedagogem jsou rozhodující faktory, které ovlivňují přístup k informacím. Z pohledu školních speciálních pedagogů je informovanost dostatečná a neuvažují o zlepšení. Jako významný faktor informovanosti vnímají školní speciální pedagogové přístup rodičů, který může mít mnoho podob. ŠSP B považuje za negativní faktor krátkou existenci pozice ŠSP, očekává, že si společnost časem na pozici zvykne, a pak budou rodiče přirozeně kontaktovat školního speciálního pedagoga pro jeho služby.

V návaznosti na legislativní změny, které směřují k myšlenkám společného vzdělávání, vnímám informovanost o službách školního speciálního pedagoga jako hlavní krok, který je důležitý pro péči o žáka se SVP a vzájemnou spolupráci. Myslím si, že informovanost o službách školního speciálního pedagoga, tak jak jsem zjistila z výzkumu, je dobře nastavená. Školní speciální pedagog poskytuje informace obdobně, jak je uváděno v odborné literatuře. Snaha ze strany školních speciálních pedagogů vychází i z toho, že sami rodiče kontaktují a navazují s nimi spolupráci.

Na základě výsledků výzkumu musím vyslovit neshodu s autorkami Kucharská a Mrázková et al. (2014) ve způsobu informování. Autorky popsaly informování o školním speciálním pedagogovi nejen za využití webových stránek, ale také za pomoci letáků a nástěnek. Z výpovědi školních speciálních pedagogů jsem se však mimo webové stránky a ústní sdělení s jiným způsobem předání informací o činnosti

školního speciálního pedagoga nesetkala. Cíl, který jsem si stanovila, tedy zjištění, jakým způsobem jsou rodiče informováni, byl z mého pohledu naplněn.

Druhá kategorie řeší spolupráci, kterou člením na spolupráci školního speciálního pedagoga s rodiči a s žáky. Pro práci školního speciálního pedagoga je důležitá spolupráce se žáky, pedagogy a především rodiči. Z pohledu, ke kterému se přiklání autorky Kucharská et al. (2013) a Valentová et al. (2013), je pro spolupráci mezi školním speciálním pedagogem a rodiči důležité vybudovat partnerský vztah. Pro vybudování takového vztahu je žádoucí otevřený přístup ze strany školského poradenského pracoviště a školy (Valentová et al., 2013). Kucharská et al. (2013) uvádí, že kontaktování školního speciálního pedagoga rodiči je základem pro vybudování spolupráce. Nejčastější způsob získání kontaktu s rodiči bývá ze strany třídního učitele. Autorka společně s Valentovou et al. (2013), se shodují v názoru vybudování partnerského vztahu mezi rodiči a školním speciálním pedagogem, aby byla spolupráce funkční.

Spolupráce začíná navázáním kontaktu prostřednictvím telefonického nebo emailového spojení. Nejčastěji spolupráce probíhá formou osobního setkání, předmětem setkání a spolupráce je žák, kterého má školní speciální pedagog v péči. Rodiče se mohou obracet na školního speciálního pedagoga v rámci poradenství při řešení rodinných problémů nebo v případě problémů s výukou žáka. Školní speciální pedagogové uvádějí, že se zabývají především žáky se SVP.

Kvalita spolupráce závisí na přístupu rodičů, který je různorodý. Úspěšné speciálně pedagogické působení se objevuje u žáků se specifickými poruchami učení, kdy dochází díky intervenci ze strany školního speciálního pedagoga ke zlepšení. Nedílnou součástí takového úspěchu je také spolupráce s rodiči, kteří se věnují domácí přípravě žáka.

Školní speciální pedagog se žákům věnuje individuálně, nebo skupinově. Práce je směřována na předmět speciálně pedagogické péče a reedukaci. Z mého výzkumu je patrné, že se školní speciální pedagogové nejčastěji setkávají při své práci s žáky se specifickými poruchami učení a chování. Proto je i následná spolupráce směřována na oblast reedukace specifických poruch učení.

Spolupráce rodičů se školním speciálním pedagogem je z mého pohledu různá. Školní speciální pedagog zpravidla očekává větší zájem ze strany rodičů, předpokládá navázání

spolupráce. Myslím si, že důležitým krokem je tomto ohledu vybudování vztahu s rodičem. Ten vztah pak může usnadnit následnou spolupráci. Přes veškerou snahu, kterou vnáší do spolupráce školní speciální pedagog, může docházet i k tomu, že rodiče informace a spolupráci nevyhledávají.

Spolupráce rodičů a školního speciálního pedagoga je směřovaná na oblast poradenství a péči o žáka. Školní speciální pedagog jako člen školního poradenského pracoviště vede svou poradenskou činnost pro rodiče. Rodiči se na odborné poradenství školního speciálního pedagoga obracejí při řešení rodinných témat. Jako příklad takové situace uvádí školní speciální pedagog problémy týkající se rozvodu rodičů a následné střídavé péče o žáka. Péče o žáka je předmětem spolupráce. Z mého pohledu je vhodné, když školní speciální pedagog seznámí rodiče se svými postupy a rodiče mohou následovat jeho rady během domácí přípravy nebo lépe porozumět problémům, se kterými se žák setkává.

Když jsem vstoupila do výzkumu a realizovala jsem rozhovory se školními speciálními pedagogy, myslela jsem si, že jejich odpovědi budou směřovat ke spolupráci. Z mého pohledu je využití takového odborníka na ZŠ výhodou, ale setkala jsem se s názory, že ne všichni rodiče si takové nabídky cenní. Jedna z výhod působení školního speciálního pedagoga na konkrétní škole je znalost daného prostředí, žáků a pedagogických pracovníků. Myslím si, že postupem času bude tato pozice s požadavky na společné vzdělávání zřizována na více ZŠ, kde prozatím obdobné činnosti vykonává například výchovný poradce.

Práce podává informace o poskytování poradenství ve škole, které realizuje školní speciální pedagog. Práce nabízí pohled ze strany školních speciálních pedagogů v rámci jejich působení na rodiče. Výsledky této práce mohou být cenné pro studenty speciální pedagogiky, kteří by se chtěli v budoucnu věnovat práci školního speciálního pedagoga. Přečtením práce se čtenář seznámí s oblastmi spolupráce mezi rodiči a školním speciálním pedagogem a způsoby, jak školní speciální pedagog o svých činnostech informuje nejen rodiče.

Pro mé osobní zaujetí problematikou informovanosti byl proveden průzkum informovanosti a spolupráce v místě působení ŠSP A. Rodiče vyplnili anonymní dotazníky, výsledky byly pro zpětnou moji vazbu, umožnily mi nahlédnout na danou problematiku z pohledu rodičů, ale nejsou součástí této práce. Rodiče, kteří spolupracují

se školním speciálním pedagogem, o jeho službách samozřejmě věděli. Nicméně, nedokázali přesně odpovědět, v čem činnosti školního speciálního pedagoga spočívají. Rodiče, kteří služby nevyužívají, tvrdí, že nebyli informovaní. Z výpovědi ŠSP A dochází k předávání informací v dostatečné míře a ŠSP A nezvažuje změny v rámci komunikace s rodiči. Je názoru, že rodiče musí projevit zájem a reagovat na informace. ŠSP A často rodiče kontaktuje v rámci spolupráce a sjedná si s nimi konzultaci, která je zaměřená na péči o žáka.

9 Závěr

Práce na téma Informovanost o službách školního speciálního pedagoga je dělena na část praktickou a teoretickou. Obsah praktické části jsem věnovala současnému systému vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na ZŠ. Součástí je také pohled na inkluzivní vzdělávání, které legislativa zmiňuje pod názvem společné vzdělávání.

Praktická část je zaměřena na výzkum podle stanovených cílů. Pro práci byly zvolené dva cíle, ze kterých poté vychází výzkumné otázky. Prvním cílem bylo zjistit, jak je rodičům služba školního speciálního pedagoga nabízena. Z něj vycházela výzkumná otázka, která řešila způsob informování rodičů o službách. K naplnění cílů byl využit kvalitativní výzkum, za použití metody dotazování školních speciálních pedagogů působících na ZŠ.

Z výsledků vyplývá, že rodiče mají několik možností, jak se o službách školního speciálního pedagoga dozvědět. Nejběžnější cestou k získání informací jsou webové stránky školy. Z výzkumu bylo zjištěno, že jsou rodiče při nástupu žáků do prvních tříd hromadně informováni o činnosti školního speciálního pedagoga. Školní speciální pedagog očekává, že rodiče jeho služeb budou využívat. Informace o službách také zprostředkovávají třídní učitelé, kteří jsou v užším kontaktu s žáky. Učitelé mohou také předat informace rodičům na třídních schůzkách, případně je na služby odkázat. Rodiče žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří dochází do školského poradenského zařízení, se setkávají s doporučením využití služeb školního speciálního pedagoga. Pokud si rodiče informace nevyhledají, informuje je školní speciální pedagog, který rodiče nabádá ke spolupráci.

Druhým stanoveným cílem bylo zjistit, jaká je spolupráce rodičů se školním speciálním pedagogem. Výzkumná otázka byla stanovena ke zjištění oblastí spolupráce. Výsledky ukazují, že spolupráce mezi rodiči a školním speciálním pedagogem primárně směřují k péči o žáka, často se jedná o žáka se speciálně vzdělávacími potřebami. Navázání spolupráce bývá mezi školním speciálním pedagogem a rodiči pomocí emailu nebo telefonického spojení, kdy se vzájemně dohodnou na osobním setkání. Školní speciální pedagog v rámci konzultací s rodiči nabízí také poradenskou činnost.

10 Seznam literatury

- 1 ANDERLIKOVÁ, L., 2014. *Cesta k inkluzi. Úvahy z praxe a pro praxi*. Praha: TRITON. 216 s. ISBN 978-80-7387-765-1.
- 2 ARISHI, L., BOYLE, Ch., LAUHLAN, F., 2017. Inclusive education and politics of difference: Considering the effectiveness of labelling in special education. *Education & Child Psychology*. 34(4), 9-19, ISSN 0267-1611.
- 3 BARTOŇOVÁ, M.; VÍTKOVÁ, M., 2016. *Inkluze ve škole a ve společnosti jako interdisciplinární téma*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita. 240 s. ISBN 978-80-210-8140-6.
- 4 BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L., MICHALÍK, J., et al., 2015. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění*. [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 226 s. [cit. 2018-03-21]. ISBN 978-80-244-4675-2. Dostupné z: <http://inkluzepopol.cz/ebooks/katalog-vseobecny/html5/index.html?&locale=ENG&archive=http://inkluzepopol.cz/ebooks/katalog-po.xml>
- 5 BELMA, Č., ŠEVELA, T., SELMA, B., SALEM, B., 2016. Support in Inclusive Education. *Human: Journal for Interdisciplinary Studies*. 6(2), 15-20, doi: 10.21554/hrr.091603.
- 6 Etický kodex výchovných poradců, 2008. [online]. Asociace výchovných poradců. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.asociacevp.cz/o-asociaci/eticky-kodex-vychovnych-poradcu/>
- 7 FISCHER, S., ŠKODA, J., et al., 2014. *Speciální pedagogika. Edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální*. 2. vydání. Praha: Triton. 304 s. ISBN 978-80-7387-792-7.
- 8 FONTANA, D. 2014. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. 4. vydání. Praha: Portál. 384 s. ISBN 978-80-262-0741-2.
- 9 HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 4. vydání. Praha: Portál. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

- 10 HORNBY, G., 2015. Inclusive special education: development of a new theory for the education of children with special educational needs and disabilities. *British Journal of Special Education*. 42(3), 234-256, doi: 10.1111/1467-8578.12101.
- 11 JANKŮ, K. 2013. *Kapitoly z integrativní speciální pedagogiky*. [online]. 2. vydání Ostrava: Ostravská univerzita. 79 s. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/karp/opory/aktualizovane/12_Kapitoly_z_integrativni_spec_pedagogiky_Opora.pdf
- 12 KNOTOVÁ, D., et al., 2014. *Školní poradenství*. Praha: Grada. 258 s. ISBN 978-80-247-4502-2.
- 13 Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole č. j. 27317/2004-24, 2005. [online]. Věstník MŠMT, roč. LXI, sešit 7. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/38107_1_1/
- 14 KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2013. *Inkluzivní vzdělávání v české primární škole: teorie, praxe, výzkum*. Brno: Masarykova univerzita. 207 s. ISBN 978-80-210-6527-7.
- 15 KUCHARSKÁ, A., et al., 2013. *Školní speciální pedagog*. Praha: Portál. 223 s. ISBN 978-80-262-0497-8.
- 16 KUCHARSKÁ, A., MRÁZKOVÁ, J., et al., 2014. *Metodika práce školního speciálního pedagoga zapojeného ve školním poradenském pracovišti*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. 226 s. [cit. 2018-03-21]. ISBN 978-80-7481-036-7. Dostupné z: www.msmt.cz/file/38995/download/
- 17 LECHTA, V. et al., 2016. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál. 464 s. ISBN 978-80-262-1123-5.
- 18 MAKALAR, N., SAIKIA, P., 2017. Influence of parental attitude towards inclusive education for CWSN: A study in Barpeta district, Assam, India. *Clarion: International Multidisciplinary Journal*. 6(1), 64-68, doi: 10.5958/2277-937X.2017.00011.9.
- 19 MATĚJČEK, Z., 2011. *Praxe dětského psychologického poradenství*. 2. vydání. Praha: Portál. 344 s. ISBN 978-80-262-0000-0.

- 20 PACCAUD, A., LUDER, R., 2017. Participation Versus Individual Support: Individual Goals and Curricular Access in Inclusive Special Needs Education. *Journal of Cognitive Education & Psychology*. 16(2), 205-224, doi: 10.5958/2277-937X.2017.00011.9.
- 21 ŠAUEROVÁ, M., et al., 2012. *Speciální pedagogika v praxi*. Praha: Grada. 248 s. ISBN 978-80-247-4369-1.
- 22 ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., et al., 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vydání. Praha: Portál. 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.
- 23 TANNENBERGEROVÁ, M., 2016. *Průvodce školní inkluzí aneb Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?* Praha: Wolters Kluwer ČR. 136 s. ISBN 978-80-7552-008-1.
- 24 VALENTOVÁ, L., et al., 2013. *Školní poradenství II*. Pedagogická fakulta UK. 207 s. ISBN 978-80-7290-629-1.
- 25 VÍTKOVÁ, M. et al., 2004. *Integrativní speciální pedagogika Integrace školní a sociální*. 2. vydání. Brno: Paido. 463 s. ISBN 80-7315-071-9.
- 26 Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, 2011. In: Sbíрка zákonů České republiky, částka 20, s. 490-502. Dostupné také z: www.msmt.cz/file/16096/download/
- 27 Vyhláška č. 416/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, 2016. In: Sbíрка zákonů České republiky, částka 10, s. 234-312. Dostupný také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasaka-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>
- 28 Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, 2013. In: Sbíрка zákonů České republiky, částka 48, s. 2978-2991. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/file/38848/>

- 29 Zákon č. 222/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), 2017. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 190, s. 10262-10324. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2017-do-31-8-2018>
- 30 ZAPLETATOVÁ, J., ©2011 – 2018. *Školní poradenské pracoviště* [online]. Národní ústav pro vzdělávání. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolni-poradenska-pracoviste>

11 Seznam příloh

Příloha č. 1 Osnova rozhovoru se školním speciálním pedagogem

Příloha č. 2 Informovaný souhlas

Příloha č. 1 Osnova rozhovoru se školním speciálním pedagogem

Informovanost rodičů žáků ZŠ o službách školního speciálního pedagoga

Úvodní část: *Předem bych Vám chtěla poděkovat, že jste mi umožnil/a realizovat výzkumnou část mé bakalářské práce právě s Vámi.*

Cílem rozhovoru je zjistit, v jakých oblastech spolupráce školního speciálního pedagoga s rodiči probíhá. Díky zjištěným výsledkům má BP poskytné čtenáři větší informovanost o službách školního speciálního pedagoga pro rodiče. Výsledky mohou být užitečné pro studenty speciální pedagogiky, kteří o práci školního speciálního pedagoga uvažují. Chtěla bych se Vás ještě předem zeptat, zda je možné rozhovor nahrávat. ANO / NE

1. Jak dlouho je na této škole pozice školního speciálního pedagoga zřízena?
2. Jak dlouho jste na této škole na pozici školního speciálního pedagoga?
3. Jakou výši úvazku zde máte?
4. Zda ještě k výkonu této pozice učíte nebo pracujete jinde?
5. Co je ve vašich kompetencích, co máte vše na starost?
6. Zda naplňujete všechny oblasti vašich činností a jak?
7. Jakým způsobem se může rodič o Vašich službách dozvědět?
8. Informujete o svých službách rodiče, žáky, učitele při nějaké příležitosti (např. rodičovské schůzky, porady učitelů)?
9. Je to z Vašeho pohledu dostatečné, nebo zvažujete nějaká vylepšení v rámci komunikace do budoucna?
10. Kdo nejčastěji využívá vašich služeb?
11. Využívají rodiče Vaše nabízené služby?
12. Jakým způsobem Vás kontaktují?
13. V jakých oblastech/tématech probíhá spolupráce?
14. Jakou formou spolupráce probíhá?
15. S jakými typy žáků nejčastěji pracujete?
16. Je spolupráce účelná/ prospěšná/neúspěšná a proč?
17. S jakými dalšími institucemi v případě potřeby spolupracujete?

Závěrečná část: Shrnutí rozhovoru, zda je ještě něco, co by se mělo zaznamenat. Poděkování, formální informovaný souhlas.

Příloha č. 2 Informovaný souhlas

Informovaný souhlas k realizaci výzkumné části bakalářské práce

vážená paní magistro,

obracím se na Vás s žádostí spolupráce na mé výzkumné části bakalářské práce. Bakalářská práce na téma: Informovanost rodičů žáků ZŠ o službách školního speciálního pedagoga má za cíl zjistit, v jakých oblastech spolupráce školního speciálního pedagoga s rodiči probíhá a jakým způsobem jsou rodiče o službách informováni.

Díky zjištěným výsledkům má práce poskytnout čtenáři větší informovanost o službách školního speciálního pedagoga pro rodiče. Výsledky mohou být užitečné pro studenty speciální pedagogiky, kteří o práci školního speciálního pedagoga uvažují.

Rozhovor bude anonymně zpracován v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění.

Vaše účast je dobrovolná. Své rozhodnutí můžete kdykoliv změnit.

Vážím si Vašeho času, který věnujete mé bakalářské práci.

Datum:

Jméno:

Podpis:

12 Seznam obrázků

Obrázek 1: Informovanost o službách ŠSP

Obrázek 2: Informovanost rodičů

Obrázek 3: Faktory ovlivňující informovanost

Obrázek 4: Spolupráce s rodiči

Obrázek 5: Kvalita spolupráce s rodiči

Obrázek 6: Spolupráce se žáky

13 Seznam použitých zkratek

ZŠ	základní škola
PPP	pedagogicko – psychologická poradna
SPC	speciálně pedagogické centrum
SVP	speciálně vzdělávací potřeby
IVP	individuální vzdělávací plán
PO	podpůrná opatření
ŠSP	školní speciální pedagog